

ตอนที่ 3

ระบบความก้าวหน้าในวิชาชีพครูปัจจุบัน

1. การกำหนดตำแหน่งและระดับเงินเดือนของตำแหน่ง

1.1 ตำแหน่งข้าราชการครู

ดังที่กล่าวมาแล้วในตอนต้นว่า ระบบตำแหน่งและระบบความก้าวหน้าของข้าราชการครูในปัจจุบัน จะเป็นไปตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครู พ.ศ.2523 ซึ่งได้กำหนดชื่อตำแหน่งและระดับเงินเดือนของข้าราชการครู อันเป็นพื้นฐานและแนวทางในการพัฒนาความก้าวหน้าในวิชาชีพของครูไว้ในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครู พ.ศ.2523 มาตรา 30 และกฎ ก.ค. ที่ว่าด้วยการกำหนดระดับเงินเดือนของตำแหน่งข้าราชการครู และกฎ ก.ค.ว่าด้วยการรับเงินเดือนของข้าราชการครู รวมทั้งหลักเกณฑ์และวิธีการต่าง ๆ ที่ ก.ค.กำหนด โดยอาจแยกออกได้เป็น 3 กลุ่มของตำแหน่งตามมาตรา 30 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครู พ.ศ.2523 คือ

“มาตรา 30 ตำแหน่งข้าราชการครู มีดังนี้

(ก) ตำแหน่งซึ่งมีหน้าที่เป็นผู้สอนในหน่วยงานทางการศึกษา ได้แก่ตำแหน่งดังต่อไปนี้

- (1) ครู 1
- (2) ครู 2
- (3) อาจารย์ 1
- (4) อาจารย์ 2
- (5) อาจารย์ 3
- (6) ผู้ช่วยศาสตราจารย์
- (7) รองศาสตราจารย์
- (8) ศาสตราจารย์

ตำแหน่งใน (1) ถึง (5) จะมีในหน่วยงานทางการศึกษาใดก็ได้ ส่วนตำแหน่งใน (6) ถึง (8) ให้มีในหน่วยงานทางการศึกษาที่สอนในระดับปริญญา

(ข) ตำแหน่งซึ่งมีหน้าที่เป็นผู้บริหารและให้การศึกษาในหน่วยงานทางการศึกษา ได้แก่ตำแหน่งดังต่อไปนี้

- (1) ผู้ช่วยครูใหญ่
- (2) ครูใหญ่
- (3) ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่
- (4) อาจารย์ใหญ่

- (5) ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียน
- (6) ผู้อำนวยการโรงเรียน หรือผู้อำนวยการวิทยาลัย
- (7) ตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่นในหน่วยงานทางการศึกษาตามที่
ก.ค.กำหนดให้เป็นตำแหน่งข้าราชการครู

(ค) ตำแหน่งซึ่งมีหน้าที่เกี่ยวกับการให้การศึกษาที่ไม่สังกัดในโรงเรียนวิทยาลัยหรือสถานศึกษาที่เรียกชื่ออย่างอื่นของกระทรวงศึกษาธิการ ได้แก่ตำแหน่งที่มีชื่อในการบริหารงานดังต่อไปนี้

- (1) สารวัตรนักเรียนและนักศึกษา
- (2) ศึกษาพิเศษ
- (3) ผู้ช่วยศึกษาธิการอำเภอ
- (4) ศึกษาธิการอำเภอ
- (5) ผู้ช่วยศึกษาธิการจังหวัด
- (6) ศึกษาธิการจังหวัด
- (7) ผู้ช่วยศึกษาธิการเขต
- (8) ศึกษาธิการเขต
- (9) ผู้ช่วยหัวหน้าการประถมศึกษากิ่งอำเภอ
- (10) หัวหน้าการประถมศึกษากิ่งอำเภอ
- (11) ผู้ช่วยหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ
- (12) หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ
- (13) ผู้ช่วยผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัด
- (14) ผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัด
- (15) ผู้ช่วยผู้อำนวยการการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร
- (16) ผู้อำนวยการการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร
- (17) ผู้ช่วยผู้อำนวยการสามัญศึกษาจังหวัด
- (18) ผู้อำนวยการสามัญศึกษาจังหวัด
- (19) ผู้ช่วยผู้อำนวยการสามัญศึกษากรุงเทพมหานคร
- (20) ผู้อำนวยการสามัญศึกษากรุงเทพมหานคร
- (21) ตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีชื่อตำแหน่งข้าราชการพลเรือนสามัญ
ตามที่ ก.ค.กำหนดให้เป็นตำแหน่งข้าราชการครู”

“ตำแหน่งข้าราชการครูตำแหน่งใดจะได้รับเงินเดือนในระดับใด ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎ ก.ค. โดยให้คำนึงถึงการรับเงินเดือนของข้าราชการพลเรือน ตามกฎหมายว่าด้วยเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่งด้วย”

1.2 การจำแนกตำแหน่ง

ตำแหน่งข้าราชการครูตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 30 แห่งพระราชบัญญัติ-
ระเบียบข้าราชการครู พ.ศ.2523 นั้น ก.ค. ได้จำแนกตำแหน่งออกเป็นสายงานต่าง ๆ
7 สายงาน คือ

- 1) สายงานการสอน ได้แก่ ตำแหน่งข้าราชการครูที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการสอน
- 2) สายงานบริหารในสถานศึกษา ได้แก่ ตำแหน่งที่ทำหน้าที่บริหารสถานศึกษา
- 3) สายงานนิเทศการศึกษา ได้แก่ ตำแหน่งที่ทำหน้าที่นิเทศการศึกษา
- 4) สายงานสารวัตรนักเรียน นักศึกษา ได้แก่ ตำแหน่งที่ทำหน้าที่ตรวจและ
แนะนำเกี่ยวกับความประพฤติของนักเรียน นักศึกษา
- 5) สายงานบริหารการศึกษา ได้แก่ ตำแหน่งที่ทำหน้าที่บริหารการศึกษา
ในสำนักงานศึกษาธิการอำเภอ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด และสำนัก
งาน-ศึกษาธิการเขต
- 6) สายงานบริหารการประถมศึกษา ได้แก่ ตำแหน่งที่ทำหน้าที่บริหารการ
ศึกษาในสำนักงานการประถมศึกษากิ่งอำเภอ สำนักงานการประถม-
ศึกษาอำเภอ และสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด
- 7) สายงานบริหารการมัธยมศึกษา ได้แก่ ตำแหน่งที่ทำหน้าที่บริหารการ
ศึกษาในสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัด

โดยแต่ละสายงาน มีชื่อตำแหน่ง (ชื่อตำแหน่งในสายงาน) ดังนี้

สายงาน	ชื่อตำแหน่ง
1. สายงานการสอน	ครู 1, ครู 2 อาจารย์ 1, อาจารย์ 2, อาจารย์ 3 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ ศาสตราจารย์

สายงาน	ชื่อตำแหน่ง
2. สายงานบริหารในสถานศึกษา	ผู้ช่วยครูใหญ่, ครูใหญ่ ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่, อาจารย์ใหญ่ ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียนหรือวิทยาลัย ผู้อำนวยการโรงเรียนหรือวิทยาลัย ผู้ช่วยหัวหน้าศูนย์ 1 หัวหน้าศูนย์ 1 ผู้ช่วยหัวหน้าศูนย์ 2 หัวหน้าศูนย์ 2 ผู้ช่วยผู้อำนวยการศูนย์ ผู้อำนวยการศูนย์
3. สายงานนิเทศการศึกษา	ศึกษานิเทศก์ 4 ศึกษานิเทศก์ 5 ศึกษานิเทศก์ 6 ศึกษานิเทศก์ 7 ศึกษานิเทศก์ 8 ศึกษานิเทศก์ 9
4. สายงานสารวัตรนักเรียนและ นักศึกษา	สารวัตรนักเรียน นักศึกษา 2 สารวัตรนักเรียน นักศึกษา 3 สารวัตรนักเรียน นักศึกษา 4 สารวัตรนักเรียน นักศึกษา 5 สารวัตรนักเรียน นักศึกษา 6 สารวัตรนักเรียน นักศึกษา 7
5. สายงานบริหารการศึกษา	เจ้าหน้าที่บริหารการศึกษา 4 เจ้าหน้าที่บริหารการศึกษา 5 เจ้าหน้าที่บริหารการศึกษา 6 เจ้าหน้าที่บริหารการศึกษา 7 เจ้าหน้าที่บริหารการศึกษา 8

รายงาน	ชื่อตำแหน่ง
6. สายงานบริหารการประถมศึกษา	เจ้าหน้าที่บริหารการประถมศึกษา 4 เจ้าหน้าที่บริหารการประถมศึกษา 5 เจ้าหน้าที่บริหารการประถมศึกษา 6 เจ้าหน้าที่บริหารการประถมศึกษา 7 เจ้าหน้าที่บริหารการประถมศึกษา 8
7. สายงานบริหารการมัธยมศึกษา	เจ้าหน้าที่บริหารการมัธยมศึกษา 4 เจ้าหน้าที่บริหารการมัธยมศึกษา 5 เจ้าหน้าที่บริหารการมัธยมศึกษา 6 เจ้าหน้าที่บริหารการมัธยมศึกษา 7 เจ้าหน้าที่บริหารการมัธยมศึกษา 8

สำหรับสายงานบริหารการศึกษา สายงานบริหารการประถมศึกษา และสายงานบริหารการมัธยมศึกษา ก.ค. จะกำหนดชื่อตำแหน่งในการบริหารตามที่บัญญัติในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครู พ.ศ.2523 อีกด้วย เช่น ผู้ช่วยศึกษาธิการอำเภอ (เจ้าหน้าที่บริหารการศึกษา 4) ศึกษาธิการอำเภอ (เจ้าหน้าที่บริหารการศึกษา 7) เป็นต้น

1.3 การกำหนดระดับเงินเดือนของตำแหน่ง

การกำหนดระดับเงินเดือนของตำแหน่งข้าราชการครู เป็นไปตามมาตรา 30 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครู พ.ศ.2523 ได้บัญญัติไว้ว่า ตำแหน่งข้าราชการครูตำแหน่งใด จะมีระดับเงินเดือนเท่าใด ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎ ก.ค. ซึ่งปัจจุบันนี้มีการกำหนดกฎ ก.ค. กำหนดระดับเงินเดือนของตำแหน่งไว้ดังนี้

1.3.1 ตำแหน่งซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้สอน

ตำแหน่ง	ระดับเงินเดือน
ครู 1	1 - 3
ครู 2	2 - 4
อาจารย์ 1	3 - 5 หรือ 6
อาจารย์ 2	6 - 7
อาจารย์ 3	6 - 8 หรือ 9

ตำแหน่ง	ระดับเงินเดือน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์	6 - 8
รองศาสตราจารย์	7 - 9
ศาสตราจารย์	8 - 10 หรือ 11

1.3.2 ตำแหน่งซึ่งทำหน้าที่บริหารในสถานศึกษา

ตำแหน่ง	ระดับเงินเดือน
ผู้ช่วยครูใหญ่	4 - 5 หรือ 6
ครูใหญ่	5 - 6 หรือ 7
ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่	5 - 6 หรือ 7
อาจารย์ใหญ่	6 - 7 หรือ 8
ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียน	6 - 7 หรือ 8
ผู้อำนวยการโรงเรียน	7 - 8 หรือ 9
ผู้ช่วยหัวหน้าศูนย์ 1	4 - 5 หรือ 6
หัวหน้าศูนย์ 1	5 - 6 หรือ 7
ผู้ช่วยหัวหน้าศูนย์ 2	5 - 6 หรือ 7
หัวหน้าศูนย์ 2	6 - 7 หรือ 8
ผู้ช่วยผู้อำนวยการศูนย์	6 - 7 หรือ 8
ผู้อำนวยการศูนย์	7 - 8 หรือ 9

1.3.3 ตำแหน่งซึ่งทำหน้าที่บริหารไม่สังกัดสถานศึกษา

ตำแหน่ง	ระดับเงินเดือน
ศึกษานิเทศก์	4 - 6 หรือ 7 หรือ 8 หรือ 9
สารวัตรนักเรียน นักศึกษา	2 - 4 หรือ 5 หรือ 6 หรือ 7
ผู้ช่วยศึกษาธิการอำเภอ	4 หรือ 5 หรือ 6
ศึกษาธิการอำเภอ	5 หรือ 6 หรือ 7
ผู้ช่วยศึกษาธิการจังหวัด	5 หรือ 6 หรือ 7
ศึกษาธิการจังหวัด	6 หรือ 7 หรือ 8
ผู้ช่วยศึกษาธิการเขต	6 หรือ 7
ศึกษาธิการเขต	8
ผู้ช่วยหัวหน้าการประถมศึกษากิ่งอำเภอ	4 หรือ 5
หัวหน้าการประถมศึกษากิ่งอำเภอ	4 หรือ 5 หรือ 6

1.3.3 ตำแหน่งซึ่งทำหน้าที่บริหารไม่สังกัดสถานศึกษา

ตำแหน่ง	ระดับเงินเดือน
ผู้ช่วยหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ	4 หรือ 5 หรือ 6
หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ	5 หรือ 6 หรือ 7
ผู้ช่วยผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัด	5 หรือ 6 หรือ 7
ผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัด	6 หรือ 7 หรือ 8
ผู้ช่วยผู้อำนวยการสามัญศึกษาจังหวัด	5 หรือ 6 หรือ 7
สามัญศึกษาจังหวัด	6 หรือ 7 หรือ 8

กล่าวโดยสรุป ตำแหน่งข้าราชการครู ตำแหน่งซึ่งทำหน้าที่ผู้สอน และ ข้าราชการครู ตำแหน่งซึ่งทำหน้าที่บริหารในสถานศึกษา จะมีการกำหนดระดับเงินเดือนตามตำแหน่ง ไม่มีการกำหนดระดับตำแหน่ง ส่วนตำแหน่งซึ่งทำหน้าที่บริหารไม่สังกัดสถานศึกษานั้น มีการกำหนดระดับตำแหน่ง และกำหนดระดับเงินเดือนตามระดับตำแหน่งเช่นเดียวกับข้าราชการพลเรือน ทั้งนี้เพราะมาตรา 31 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครู พ.ศ.2523 ได้บัญญัติไว้ว่า การกำหนดตำแหน่งตามมาตรา 30 (ค) หรือตำแหน่งซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้บริหารที่ไม่สังกัดสถานศึกษาจะต้องกำหนดตำแหน่งตามหลักเกณฑ์ของกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือนด้วย

1.4 การกำหนดตำแหน่ง

การกำหนดตำแหน่ง หมายถึง การกำหนดว่าในหน่วยงานใด จะมีตำแหน่งชื่ออะไร จำนวนเท่าใด และจะใช้คุณสมบัติของผู้ดำรงตำแหน่งอย่างไร สำหรับการกำหนดตำแหน่งของข้าราชการครูนั้น มาตรา 31 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครู พ.ศ.2523 ได้บัญญัติเกี่ยวกับการกำหนดตำแหน่งไว้ว่า

“มาตรา 31 ตำแหน่งข้าราชการครู ตามมาตรา 30 ตำแหน่งใด จะมีในหน่วยงานทางการใด จำนวนเท่าใด และจะต้องใช้คุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่งอย่างไร ให้เป็นไปตามที่ ก.ค.กำหนด โดยให้คำนึงถึงลักษณะ หน้าที่และความรับผิดชอบ ปริมาณ และคุณภาพของงาน สำหรับการกำหนดตำแหน่งข้าราชการครูตามมาตรา 30 (ค) ให้คำนึงถึงหลักเกณฑ์การกำหนดตำแหน่งตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือนด้วย”

จากมาตรา 31 ดังกล่าว จะเห็นว่า ก.ค. จะมีอำนาจในการกำหนดตำแหน่งของข้าราชการครูในหน่วยงานทางการศึกษาต่าง ๆ ซึ่งจะมีกรณีการกำหนดตำแหน่ง แบ่งได้เป็น 3 กรณี คือ

1) การกำหนดตำแหน่งในหน่วยงานทางการศึกษาที่ตั้งใหม่ หรือการกำหนดตำแหน่งเพิ่มใหม่ เป็นกรณีการกำหนดตำแหน่งในหน่วยงานที่ตั้งใหม่ หรือกรณีที่หน่วยงานมีปริมาณเพิ่มขึ้น หรือขยายงานมากขึ้น

2) การตัดโอนตำแหน่ง หมายถึง การตัดโอนตำแหน่งจากหน่วยงานหนึ่งไปยังหน่วยงานหนึ่งในกรณีที่มีความจำเป็น เช่น กรณีที่นักเรียนเพิ่มขึ้นในโรงเรียนหนึ่ง ก็สามารถตัดโอนตำแหน่งจากโรงเรียนที่นักเรียนลดลงไปกำหนดในโรงเรียนนั้น เป็นต้น

3) การกำหนดตำแหน่งตามแผนอัตรากำลัง หมายถึง การกำหนดตำแหน่งในกรณีวางแผนกำลัง ซึ่งจะเป็นการกำหนดตำแหน่งในหน่วยงานตามแผนอัตรากำลังที่กำหนด เช่น การกำหนดตำแหน่งตามแผนอัตรากำลัง 3 ปี เป็นต้น

กล่าวโดยสรุป ก.ค. มีอำนาจในการกำหนดตำแหน่ง และในทางปฏิบัติ ก.ค. ได้มอบอำนาจในการกำหนดตำแหน่ง ให้แก่ อ.ก.ค.กรม และ อ.ก.ค.จังหวัดไปในบางกรณี คือ ในกรณีตัดโอนตำแหน่ง โดย ก.ค.อนุมัติในหลักการให้ อ.ก.ค. กรม หรือ อ.ก.ค.จังหวัด ดำเนินการได้เฉพาะกรณีไป

อย่างไรก็ตาม เพื่อความเป็นมาตรฐานในการกำหนดตำแหน่ง มาตรา 32 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครู พ.ศ.2523 ได้บัญญัติให้ ก.ค. จัดทำมาตรฐานกำหนดตำแหน่งข้าราชการครูทุกตำแหน่งไว้ เพื่อเป็นบรรทัดฐานในการกำหนดตำแหน่งกล่าวคือ

“มาตรา 32 ให้ ก.ค. จัดทำมาตรฐานกำหนดตำแหน่งไว้เป็นบรรทัดฐานในการกำหนดตำแหน่งข้าราชการครูทุกตำแหน่ง

ในมาตรฐานกำหนดตำแหน่ง ให้แสดงชื่อตำแหน่ง หน้าที่ และความรับผิดชอบของตำแหน่ง ลักษณะงานที่ปฏิบัติ คุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่งที่ผู้ดำรงตำแหน่งจะต้องมีด้วย”

ซึ่งในปัจจุบัน ก.ค. ได้จัดทำมาตรฐานกำหนดตำแหน่ง โดยจำแนกตำแหน่งออกเป็น 7 สายงานดังกล่าวข้างต้น และในแต่ละสายงานได้กำหนดมาตรฐานตำแหน่งไว้ในแต่ละตำแหน่ง ใช้เป็นบรรทัดฐานในการกำหนดตำแหน่ง และเป็นพื้นฐานในการบรรจุแต่งตั้งอยู่ตลอดมาจนกระทั่งเวลานี้

2. การปรับปรุงการกำหนดตำแหน่งและความก้าวหน้าในวิชาชีพ

2.1 การปรับปรุงการกำหนดตำแหน่ง

การปรับปรุงการกำหนดตำแหน่ง หมายถึง การปรับปรุงการกำหนดตำแหน่งให้เหมาะสม กรณีที่ลักษณะงานที่ปฏิบัติ หน้าที่และความรับผิดชอบ ปริมาณ และคุณภาพของงานเปลี่ยนแปลงไป ทั้งนี้ สำหรับข้าราชการครูจะเป็นไปตามมาตรา 34 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครู พ.ศ.2523 ซึ่งกำหนดไว้ดังนี้

“มาตรา 34 ในกรณีที่ลักษณะหน้าที่และความรับผิดชอบ ปริมาณ และคุณภาพของงานของตำแหน่งของข้าราชการครู ตำแหน่งใดที่ ก.ค. กำหนดตามมาตรา 31 เปลี่ยนแปลงไป ให้ ก.ค. พิจารณาตำแหน่งนั้นใหม่ให้เหมาะสม”

การปรับปรุงการกำหนดตำแหน่งในปัจจุบันนี้ ก.ค. กำหนดให้กรมเสนอให้ ก.ค. ดำเนินการ โดยมีกรณีการปรับปรุงการกำหนดตำแหน่ง 3 ลักษณะ ดังนี้

2.1.1 การปรับปรุงการกำหนดตำแหน่งให้เป็นตำแหน่งซึ่งรับเงินเดือนในระดับที่สูงขึ้น

เป็นกรณีที่ตำแหน่งใดมีลักษณะงาน หน้าที่ และความรับผิดชอบสูงขึ้น ก็ให้กรมเสนอให้ ก.ค. กำหนดตำแหน่งให้เป็นตำแหน่ง ซึ่งรับเงินเดือนในระดับที่สูงขึ้นได้ ซึ่งอาจแบ่งได้เป็น 3 กรณี คือ

1) การปรับปรุงการกำหนดตำแหน่งกรณีที่ผู้ดำรงตำแหน่งมีคุณสมบัติและความชำนาญการหรือความเชี่ยวชาญเพิ่มขึ้น กรณีนี้ได้แก่ ตำแหน่งซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้สอน หรือในสายงานการสอน และตำแหน่งศึกษานิเทศก์ เช่นการปรับปรุงการกำหนดตำแหน่งจากครู 1 เป็นครู 2 จากครู 2 เป็นอาจารย์ 1 จากอาจารย์ 1 เป็นอาจารย์ 2 และจากอาจารย์ 2 เป็นอาจารย์ 3 หรือกรณีการปรับตำแหน่งจากศึกษานิเทศก์ 4 เป็นศึกษานิเทศก์ 5 จากศึกษานิเทศก์ 5 เป็นศึกษานิเทศก์ 6 หรือศึกษานิเทศก์ 7 เป็นต้น กรณีนี้ถือว่าเป็นการปรับตำแหน่งเฉพาะตัวบุคคลคนนั้นเท่านั้น

2) การปรับปรุงการกำหนดตำแหน่งกรณีที่ลักษณะหน้าที่ ความรับผิดชอบ ปริมาณ และคุณภาพของงานเปลี่ยนแปลงไป เช่น กรณีการปรับตำแหน่งศึกษาธิการอำเภอ จากระดับ 6 เป็นระดับ 7 (ปรับจากเจ้าหน้าที่บริหารการศึกษา 6 เป็นเจ้าหน้าที่บริหารการศึกษา 7) หรือผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัด จากระดับ 7 เป็นระดับ 8 (เจ้าหน้าที่บริหารการประถมศึกษา 7 เป็นเจ้าหน้าที่บริหารการประถมศึกษา 8) รวมถึงการปรับปรุงการกำหนดตำแหน่งผู้บริหารในสถานศึกษากรณีปรับปรุงการกำหนดตำแหน่งครูใหญ่เป็นอาจารย์ใหญ่ อาจารย์ใหญ่เป็นผู้อำนวยการโรงเรียน และการปรับตำแหน่งผู้ช่วยของตำแหน่งเหล่านี้ให้สอดคล้องกัน

3) การปรับปรุงการกำหนดตำแหน่งกรณีที่ ก.ค. กำหนดเงื่อนไขให้ผู้ดำรงตำแหน่งรับเงินเดือนในระดับที่สูงขึ้น เช่น กรณีการปรับปรุงการกำหนดตำแหน่งอาจารย์ 1 ระดับ 3 - 5 ให้รับเงินเดือนในระดับ 6 การปรับปรุงการกำหนดตำแหน่ง อาจารย์ 3 ระดับ 6 - 8 ให้ได้รับเงินเดือนในระดับ 9 รวมทั้งการปรับปรุงการกำหนดเงินเดือนของตำแหน่ง ซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้บริหาร ในสถานศึกษา ให้ได้รับเงินเดือนสูงขึ้นอีก 1 ระดับ เช่น การปรับปรุงการกำหนดตำแหน่งผู้ช่วย-ครูใหญ่ ระดับ 3 - 5 ให้ได้รับเงินเดือนในระดับ 6 ครูใหญ่ระดับ 5 - 6 ให้ได้รับเงินเดือนในระดับ 7 อาจารย์ใหญ่ระดับ 5 - 6 ให้ได้รับเงินเดือนในระดับ 7 เป็นต้น

2.1.2 การปรับปรุงการกำหนดตำแหน่งให้เป็นตำแหน่งซึ่งรับเงินเดือนในระดับที่ต่ำลง

เป็นกรณีที่กลับกันกับกรณีที่ 1) ซึ่งกรณีนี้ ก.ค.ได้วางหลักเกณฑ์ไว้เพื่อดำเนินการ และมอบให้ อ.ก.ค.กรม และ อ.ก.ค จังหวัด ดำเนินการได้ด้วย

2.1.3 การปรับปรุงการกำหนดตำแหน่งในกรณีอื่น ๆ

เป็นกรณีอื่น ๆ เช่น การเปลี่ยนชื่อตำแหน่ง เป็นต้น ซึ่งจะต้องขออนุมัติ ก.ค. เป็นกรณี ๆ ไป

มีข้อสังเกตว่า การปรับปรุงการกำหนดตำแหน่งให้เป็นตำแหน่งซึ่งรับเงินเดือนในระดับที่สูงขึ้น นั้น เป็นกรณีการดำเนินการเพื่อเลื่อนตำแหน่งหรือเลื่อนระดับเงินเดือนของข้าราชการครูให้สูงขึ้น ซึ่งเป็นการปรับความก้าวหน้าในวิชาชีพของ ข้าราชการครูทางหนึ่งนั่นเอง

2.2 ทางก้าวหน้าในวิชาชีพของข้าราชการครู

ทางก้าวหน้าในวิชาชีพในที่นี้หมายความถึง ทางก้าวหน้าในวิชาชีพของข้าราชการครู โดยจะพิจารณาว่าข้าราชการครูจะมีความก้าวหน้าได้อย่างไรบ้าง

โดยปกติแล้ว ข้าราชการครูในปัจจุบันจะมีทางก้าวหน้าได้เป็น 3 ทาง คือ

2.2.1 ทางก้าวหน้าในสายงานเดิม

ซึ่งจะแบ่งออกได้เป็น 3 กรณีคือ

1) กรณีการปรับความก้าวหน้าในตำแหน่งที่ครองอยู่ โดยการ ปรับปรุงการกำหนดตำแหน่งให้เป็นตำแหน่งซึ่งรับเงินเดือนในระดับที่สูงขึ้น ตามคุณสมบัติและความชำนาญเฉพาะตัว อันได้แก่ สายงานการสอน คือการปรับตำแหน่งและความก้าวหน้าของข้าราชการครู จากตำแหน่งครู 1 เป็นครู 2 ครู 2 เป็นอาจารย์ 1 จนถึงอาจารย์ 3 รับเงินเดือนระดับ 9 รวมทั้งการปรับตำแหน่งเป็นผู้ช่วยศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ และศาสตราจารย์ ในสถานศึกษาซึ่งสอนระดับปริญญา นอกจากนั้นกรณีการปรับตำแหน่งที่ครองอยู่ให้เป็นตำแหน่งซึ่งรับเงินเดือนในระดับสูงขึ้นมีอีก 3 กรณีคือ การปรับตำแหน่งศึกษานิเทศก์ ให้รับเงินเดือนในระดับสูงขึ้น จนถึงศึกษานิเทศก์ 9 การปรับปรุงการกำหนดตำแหน่งสภารัตนนักเรียนนักศึกษา ตั้งแต่ระดับ 2 ถึงระดับ 7 และการปรับปรุงการกำหนดตำแหน่งในสายงานบริหารสถานศึกษาให้รับเงินเดือนเพิ่มขึ้นจากปกติอีก 1 ระดับ

กรณีนี้ในการเลื่อนหรือปรับความก้าวหน้าจะต้องมีการประเมินคุณสมบัติ และผลการปฏิบัติงานตามที่ ก.ค. กำหนด และหากเป็นตำแหน่งในระดับสูงตั้งแต่ระดับ 7 ขึ้นไป จะต้องมีความชำนาญหรือความเชี่ยวชาญ และผลงานทางวิชาการตามที่ ก.ค.กำหนดด้วย

2) กรณีการปรับความก้าวหน้าโดยการเลื่อนและแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง ที่ว่างในสายงานเดิม อันได้แก่สายงานบริหารสถานศึกษา เช่น เลื่อนและแต่งตั้งครูใหญ่ ให้ดำรง ตำแหน่งอาจารย์ใหญ่ เลื่อนและแต่งตั้งอาจารย์ใหญ่ให้ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนซึ่งเป็น ตำแหน่งว่าง หรือการเลื่อนและแต่งตั้งผู้ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยศึกษาธิการอำเภอ เป็นศึกษาธิการอำเภอ ศึกษาธิการอำเภอเป็นศึกษาธิการจังหวัด เป็นต้น

กรณีการเลื่อนตำแหน่งเช่นนี้ จะต้องมี การสอบคัดเลือก หรือการคัดเลือก แล้วแต่กรณี และผู้ที่เข้ารับการคัดเลือกอาจไม่จำเป็นจะต้องดำรงตำแหน่งในสายงานเดียวกันก็ได้ แต่จะต้องมีคุณสมบัติตามคุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่งที่ ก.ค.กำหนด

3) ทางก้าวหน้าในตำแหน่งที่ครองอยู่ โดยการขอปรับปรุงการกำหนด ตำแหน่งที่ครองอยู่ให้เป็นตำแหน่งซึ่งรับเงินเดือนในระดับที่สูงขึ้น ตามลักษณะหน้าที่และความ รับผิดชอบ ปริมาณ และคุณภาพของงานที่สูงขึ้น กรณีนี้ได้แก่ การปรับปรุงการกำหนดตำแหน่ง ผู้บริหารสถานศึกษาให้เป็นตำแหน่งซึ่งรับเงินเดือนในระดับที่สูงขึ้น เช่น การปรับตำแหน่งครูใหญ่ เป็นอาจารย์ใหญ่ ตำแหน่งอาจารย์ใหญ่ เป็นผู้อำนวยการโรงเรียน หรือการปรับตำแหน่งในสายงาน บริหารการศึกษา สายงานบริหารการประถมศึกษา และสายงานบริหารการมัธยมศึกษา ให้เป็น ตำแหน่งซึ่งรับเงินเดือนที่สูงขึ้น เช่น ผู้ช่วยศึกษาธิการอำเภอ จากระดับ 5 เป็นระดับ 6 ศึกษาธิการ จังหวัดจากระดับ 7 เป็นระดับ 8 เป็นต้น

การปรับความก้าวหน้าของกรณีที่มีผู้ดำรงตำแหน่งอยู่เดิมนั้น ก.ค.ได้กำหนดให้มี การคัดเลือกผู้ดำรงตำแหน่งนั้น เพื่อเลื่อนให้ดำรงตำแหน่งได้เป็นการเฉพาะราย โดย วิธีการคัดเลือก เป็นการเฉพาะ ไม่ต้องคัดเลือกรวมดังกล่าวในกรณี 2) ข้างต้น แต่ทั้งนี้ผู้ที่จะเลื่อนหรือปรับ ความก้าวหน้าได้ จะต้องมีคุณสมบัติตรงตามคุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่งและเงื่อนไขของการ ดำรงตำแหน่งที่ ก.ค.กำหนด

2.2.2 ทางก้าวหน้าในตำแหน่งข้าราชการครูต่างสายงาน

อันได้แก่การเลื่อนและแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งต่างสายงาน ซึ่งจะ สามารถดำเนินการได้เป็น 2 วิธี คือ

1) การย้ายไปดำรงตำแหน่งในสายงานอื่น ซึ่งเป็นตำแหน่งซึ่งรับเงินเดือน ในระดับเดียวกัน หรือได้รับเงินเดือนในระดับที่ต่ำกว่าเดิม เช่น การย้ายครูซึ่งดำรงตำแหน่งอาจารย์ 2 ไปดำรงตำแหน่งครูใหญ่ ย้ายอาจารย์ 3 ไปดำรงตำแหน่งศึกษานิเทศก์ 8 หรือย้ายผู้ดำรงตำแหน่ง อาจารย์ใหญ่ซึ่งรับเงินเดือนในระดับ 8 ไปดำรงตำแหน่งอาจารย์ 3 รับเงินเดือนในระดับ 8 เป็นต้น กรณีดังกล่าวนี้ถือว่าเป็นการย้ายไปดำรงตำแหน่ง ซึ่งรับเงินเดือน

ในระดับเดียวกัน นอกจากนั้นการย้ายอาจจะย้ายไปดำรงตำแหน่งซึ่งรับเงินเดือนที่ต่ำกว่าเดิม ก็ได้ เช่น การย้ายอาจารย์ 2 ซึ่งรับเงินเดือนในระดับ 7 ไปดำรงตำแหน่งหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ ระดับ 6 เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม กรณีการย้ายที่จะเป็นการปรับความก้าวหน้าในวิชาชีพ โดยมากจะย้ายเพื่อเปลี่ยนสายงานโดยให้ไปดำรงตำแหน่งซึ่งรับเงินเดือนในระดับเดียวกัน แต่กรณีที่ย้ายไปดำรงตำแหน่งต่างสายงานที่รับเงินเดือนที่ต่ำกว่าเดิมก็เป็นไปได้ เพราะเป็นการเปลี่ยนสายงาน ซึ่งโอกาสก้าวหน้าก็จะมีอีกในโอกาสต่อไป

2) การเลื่อนและแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งซึ่งรับเงินเดือนในระดับที่สูงขึ้นในสายงานอื่น เช่น กรณีการเลื่อนอาจารย์ 1 ซึ่งรับเงินเดือนในระดับ 3 - 5 หรือ 6 ให้ดำรงตำแหน่งอาจารย์ใหญ่ ซึ่งรับเงินเดือนในระดับ 6 - 7 การเลื่อนและแต่งตั้งผู้ดำรงตำแหน่งอาจารย์ 2 ให้ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน ซึ่งรับเงินเดือนในระดับ 7 - 8 เป็นต้น กรณีนี้เป็นกรณีการเลื่อนไปดำรงตำแหน่งซึ่งรับเงินเดือนในระดับที่สูงขึ้นในสายงานอื่น

2.2.3 ทางก้าวหน้าในตำแหน่งในต่างประเทศข้าราชการ

กรณีนี้ได้แก่การย้ายหรือการเลื่อนและแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งข้าราชการพลเรือนสามัญในกรมต่าง ๆ ในกระทรวงศึกษาธิการ หรือข้าราชการประเภทอื่นในหรือนอกกระทรวงศึกษาธิการ โดยเฉพาะกรณีการย้ายหรือการเลื่อนขึ้นดำรงตำแหน่งข้าราชการพลเรือนสามัญในกรมต่าง ๆ ในกระทรวงศึกษาธิการ นั้น ถ้าหากถือว่าเป็นความก้าวหน้าของข้าราชการครูด้วย ก็กล่าวได้ว่าข้าราชการครูของกระทรวงศึกษาธิการในปัจจุบันมีโอกาสก้าวหน้าถึงตำแหน่งอธิบดี และปลัดกระทรวงทีเดียว ทั้งนี้ เพราะว่่ออธิบดีและปลัดกระทรวงเท่าที่ผ่านมาจะมาจากข้าราชการครูทั้งนั้น

อย่างไรก็ตามที่จะกล่าวในเอกสารนี้จะกล่าวเฉพาะความก้าวหน้าของข้าราชการครูในสายงานของข้าราชการครู หรือในวิชาชีพครูเป็นหลัก ไม่รวมถึงกรณีข้อ 2.2.3 นี้

กล่าวโดยสรุป ข้าราชการครูตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครู พ.ศ.2523 จะมีทางก้าวหน้าในตำแหน่งข้าราชการครู โดยได้รับเงินเดือนถึงระดับ 9 ได้ทุกตำแหน่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้าราชการครูซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้สอนทุกคนและทุกตำแหน่ง มีโอกาสปรับตำแหน่งให้รับเงินเดือนในระดับที่สูงขึ้นถึงระดับ 9 ได้ทุกตำแหน่ง (ทั้งนี้ ไม่รวมการปรับตำแหน่งเป็นผู้ช่วยศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ และศาสตราจารย์ ซึ่งเป็นตำแหน่งในสถานศึกษาในระดับปริญญา) และนอกจากนั้นข้าราชการครูสายงานการสอนสามารถย้ายและเลื่อนไปดำรงตำแหน่งในสายงานอื่น หรืออีกนัยหนึ่งสามารถมีความก้าวหน้าในสายงานอื่นอีกด้วย

นอกจากนั้น ในความหมายโดยทั่วๆ ไปแล้ว หากพูดถึงความก้าวหน้าของข้าราชการครูแล้ว ก็จะมุ่งเน้นข้าราชการครูซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้สอนเป็นสำคัญ ซึ่งในปัจจุบันนี้กล่าวได้ว่าทุกคนสามารถเลื่อนตำแหน่งหรือระดับเงินเดือนถึงระดับ 9 ได้ทุกคน

3. ปัญหาเกี่ยวกับความก้าวหน้าในวิชาชีพครูในปัจจุบัน

ปัญหาเกี่ยวกับทางก้าวหน้าในวิชาชีพของครู โดยเฉพาะข้าราชการครู ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครู พ.ศ.2523 ที่สำคัญมีดังนี้

3.1 ปัญหาความเหลื่อมล้ำเกี่ยวกับระดับเงินเดือนของข้าราชการครู สายงาน- การสอนในระดับที่ต่ำกว่าปริญญา และในระดับปริญญา กล่าวคือข้าราชการครูที่สอนในระดับต่ำกว่าปริญญาจะมีเงินเดือนจำกัดอยู่เพียงระดับ 9 เท่านั้น ซึ่งต่างจากข้าราชการครูสายงาน การสอนในระดับปริญญา ซึ่งสามารถปรับระดับเงินเดือนสูงขึ้นได้ถึงตำแหน่งศาสตราจารย์ ระดับ 11 ทุกคน ทำให้เป็นปัญหาว่าระดับเงินเดือนของข้าราชการครูเหลื่อมล้ำกันในระหว่าง สถานศึกษาที่ต่ำกว่าปริญญา และการศึกษาในระดับปริญญา ทั้ง ๆ ที่ข้าราชการครูที่สอนในระดับต่ำกว่าปริญญาเป็นข้าราชการครูส่วนใหญ่ของประเทศ

3.2 ปัญหาความเหลื่อมล้ำของระดับเงินเดือนของข้าราชการครูในสายงานต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งตำแหน่งในสายงานบริหารการศึกษา ซึ่งไม่สังกัดสถานศึกษา เช่น ศึกษาธิการ- อำเภอ ศึกษาธิการจังหวัด หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ ผู้อำนวยการการประถมศึกษา จังหวัด ฯลฯ ที่จะต้องกำหนดระดับเงินเดือนจะต้องกำหนดตามหลักเกณฑ์ว่าด้วยการกำหนด- ตำแหน่งข้าราชการพลเรือน ซึ่งในระยะแรกของการใช้พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครู พ.ศ.2523 การกำหนดระดับเงินเดือนของตำแหน่งดังกล่าว ก็อยู่ในเกณฑ์ที่พอจะเทียบกับ ระดับตำแหน่งของข้าราชการพลเรือนในลักษณะเดียวกันได้ แต่ต่อมาตำแหน่งข้าราชการพล เรือนสามัญหลายตำแหน่ง ซึ่งปฏิบัติราชการในราชการบริหารส่วนภูมิภาค ได้รับการกำหนด ระดับตำแหน่งให้สูงขึ้นเป็นระดับ 9 ได้ แต่ตำแหน่งข้าราชการครูยังไม่ได้มีการแก้ไข ทำให้ ระดับตำแหน่ง ข้าราชการครูในสายงานดังกล่าวต่ำกว่าตำแหน่งในสายงานอื่นจนทำให้มีการ ดันรนเพื่อเลื่อนระดับให้ทัดเทียมกันอยู่เสมอ โดยไม่ได้คำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นต่อคุณภาพการศึกษา แต่ประการใด

3.3 ปัญหาเกี่ยวกับการปรับปรุงการกำหนดตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาให้เป็น ตำแหน่งซึ่งรับเงินเดือนให้สูงขึ้น อันได้แก่ การกำหนดตำแหน่งครูใหญ่เป็นอาจารย์ใหญ่ ตำแหน่ง อาจารย์ใหญ่เป็นผู้อำนวยการโรงเรียน มีจำนวนมากทำให้ ก.ค. ต้องทุ่มเททรัพยากรทั้งบุคลากร และเงินจำนวนมากในแต่ละปี บางกรณีการเสนอข้อมูลและการตรวจข้อมูลเป็นไปด้วยความยาก ลำบาก ทำให้การพิจารณาในบางกรณีทำให้ตรงกับความเป็นจริงได้ยาก นอกจากนี้เนื่องจาก ตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน เป็นตำแหน่งที่ได้รับเงินประจำตำแหน่งถึงเดือนละ 5,600 บาท

3.4 ปัญหาเกี่ยวกับการประเมินการปรับปรุงการกำหนดตำแหน่งข้าราชการครู กรณีปรับตำแหน่งหรือความก้าวหน้าในตัวเองตามคุณสมบัติเฉพาะ และความชำนาญการหรือความเชี่ยวชาญเฉพาะตัว ในปัจจุบันนี้ดูเหมือนว่าไม่ค่อยจะเป็นแรงส่งเสริมและกระตุ้นให้ครูนำเสนอข้อกำหนดตำแหน่งมากนัก แม้ว่าระดับตำแหน่งจะสูงขึ้นก็ตาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปรับตำแหน่งเป็นอาจารย์ 3 และอาจารย์ 3 ระดับ 9 เนื่องจากครูรู้สึกว่าเป็นเรื่องยากที่ครูโดยทั่วไปจะทำได้ และครูทั่วไปเห็นว่าการประเมินจะเน้นพิจารณาจากเอกสารคำขอ คำชี้แจง และผลงานทางวิชาการมากเกินไป และหลักเกณฑ์บางอย่างเปิดโอกาสให้ครูมุ่งทำผลงานเพื่อส่งมากกว่ามุ่งปฏิบัติงานในหน้าที่หรือทำงานเพื่อพัฒนาเด็ก นอกจากนี้แล้วครูยังไม่ค่อยจะมีความรู้ความเข้าใจในหลักการและหลักเกณฑ์ในการปรับตำแหน่งและความก้าวหน้าในวิชาชีพของครูนัก ด้วยเหตุนี้จึงปรากฏว่าในระยะเวลา 20 ปีกว่า นับตั้งแต่ พ.ศ. ได้เกิดขึ้นตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติจนถึงปัจจุบัน ข้าราชการครูที่ดำรงตำแหน่งอาจารย์ 3 มีประมาณ 5,000 คน หรือประมาณ 1 % ของข้าราชการครูทั้งหมดทั้ง ๆ ที่ เมื่อเป็นความก้าวหน้าของข้าราชการครู ก็ควรจะนำเสนอผลงานเพื่อปรับตำแหน่งให้มาก และหากคิดจำนวนสัดส่วนแล้วควรจะไม่น้อยกว่า 50 % ที่ผ่านตำแหน่งอาจารย์ 3 แต่เมื่อกรณีเป็นเช่นที่กล่าวมา ก็สมควรที่จะต้องมาพิจารณา ทบทวนวางทางก้าวหน้าในสายอาชีพครูกันใหม่ เพื่อจะให้เป็นแรงจูงใจแก่ครู ให้ก้าวหน้าสู่ตำแหน่งในระดับสูงให้มากขึ้น

3.5 ปัญหาผลกระทบจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในการปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยให้มืองค์กรกลางในการบริหารงานบุคคล สำหรับข้าราชการครูใหม่ ที่กำกับดูแลข้าราชการครูในเขตพื้นที่และสถานศึกษา โดยให้มีการกระจายอำนาจในการบริหารงานบุคคลสู่เขตพื้นที่และสถานศึกษา โดยให้มีการกระจายอำนาจในการบริหารงานบุคคลสู่เขตพื้นที่และสถานศึกษา (มาตรา 54) การปรับมาตรฐานวิชาชีพครู การออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู (มาตรา 53) การปรับระบบการผลิตและพัฒนาครูใหม่ (มาตรา 52) และการจัดให้มีกฎหมายว่าด้วยบัญชีเงินเดือน รวมทั้งปรับปรุงค่าตอบแทน สวัสดิการ และสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ของข้าราชการครูใหม่ให้เหมาะสม (มาตรา 55) ก็ดูเหมือนว่าจะเป็นเหตุให้จำเป็นต้องปฏิรูประบบบริหารงานบุคคลของข้าราชการครู รวมทั้งระบบความก้าวหน้าในวิชาชีพของครูใหม่ให้แก่ปัญหาที่กล่าวมาแล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งให้ข้าราชการครูมีศักดิ์ศรี และเป็นที่ยอมรับในสังคมมากขึ้นสมกับที่ครูมีบทบาทอันสำคัญในการพัฒนาเด็กและเยาวชนอันเป็นอนาคตของชาติ